

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ
W ŚWIĘTOCHŁOWICACH
ZA OKRES OD 01 WRZEŚNIA 2001 R. DO 31 SIERPNI 2002 R.**

Modernizacja życia publicznego spowodowała konieczność dostosowania kształtu pomocy społecznej do nowoczesnego modelu, odpowiadającego wymogom rzeczywistości, łagodzącego społeczne skutki przemian ustrojowo-gospodarczych. Ostateczny kształt pomocy społecznej jest uzależniony od ustalonych potrzeb lokalnych, opracowanych programów, możliwości finansowych i stosowanych procedur.

Pomoc społeczna jest tym zadaniem, które tworzy pomost dla ludzi, do nadziei, poprawy swojego egzystowania, a tym samym do lepszego funkcjonowania miasta jako wspólnoty mieszkańców.

Wprowadzony w styczniu 1999 r. trójstopniowy podział terytorium państwa oraz towarzysząca mu reforma samorządowa, w ramach której zostały utworzone powiaty, spowodowały określenie zadań publicznych o charakterze ponadgminnym w zakresie: pomocy społecznej, polityki prorodzinnej oraz wspierania osób niepełnosprawnych.

Z dniem 1 stycznia 1999 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Świętochłowicach mocą tzw. ustawy kompetencyjnej przejął zadania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, nie zmieniając swojej dotychczasowej nazwy, ani siedziby (ze względu na koszty, które wiązałyby się z tym zadaniem).

Powyższe spowodowało poszerzenie kompetencji i obowiązków Ośrodka dotyczących m.in. prowadzenia rodzin zastępczych, kierowania do domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym i rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.

W roku 2000 weszła w życie kolejna nowelizacja ustawy o pomocy społecznej, a wraz z nią nowe zadania, będące dotychczas w systemie oświaty tj. zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców oraz dzieciom niedostosowanym społecznie, prowadzenie i organizowanie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych.

W obliczu stale narastających zadań w pomocy społecznej zachodzi konieczność ciągłego podnoszenia skuteczności i zarazem efektywności podejmowanych działań. Zarówno jedno, jak i drugie realizowane jest m.in. poprzez podejmowanie kompleksowych przedsięwzięć i wprowadzanie rozwiązań o charakterze systemowym, dbając jednocześnie by były one zgodne z zasadą subsydiarności.

Ośrodek Pomocy Społecznej w trosce o zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego podąża w czterech kierunkach:

- zaspokaja potrzeby materialne mieszkańców w przypadku zdecydowanej niezaradności
- wspiera rodziny w przypadku zagrożeń i niewydolności wychowawczej
- prowadzi działania opiekuńcze skierowane na ludzi starszych, schorowanych, niepełnosprawnych
- niesie pomoc w zwalczaniu patologii i jej skutków, a zwłaszcza pomaga rodzinom osób uzależnionych.

Radykalne pogorszenie sytuacji materialnej znacznej części rodzin w naszym mieście spowodowało powiększenie się obszarów ubóstwa i biedy. Prawdopodobieństwo znalezienia się w sferze niedostatku jest tym większe, im liczniejsze jest gospodarstwo domowe. Aktualnie w mieście naszym co szósty mieszkaniec korzysta systematycznie ze świadczeń naszego Ośrodka. Z różnorodnych form i metod pomocy oraz działalności usługowej korzysta łącznie ponad 24% świętochłowiczian (w tym dodatki mieszkaniowe). Stanowi to blisko 4.300 rodzin, w przeliczeniu zaś na osoby 13.800. Dziennie wydaje się ponad 300 ciepłych posiłków w domach dziennego pobytu. Dożywianych jest systematycznie ponad 1.200 dzieci w szkołach i ochronkach przyparafialnych.

Wydolność wielu rodzin w zaspokajaniu swoich potrzeb jest ograniczona i nie zawsze wynika to z nieracjonalnego gospodarowania posiadanymi zasobami.

Powodem tego jest przede wszystkim niewystarczająca ilość środków finansowych, jakimi dysponuje rodzina – w stosunku do wzrastających w szybkim tempie kosztów utrzymania, brak miejsc pracy, redukcja zatrudnienia.

W latach 2001-2002 najczęstszą przyczyną korzystania z pomocy było bezrobocie, które występuje w 63% ogółu świadczeniobiorców. Bezrobocie, podobnie jak w całym kraju, stanowi główny problem społeczny naszej gminy. Osoba bezrobotna nie jest w stanie utrzymać siebie i swojej rodziny, a co gorsze – nie może również zaspokoić nawet podstawowych potrzeb domowników. Utracony dochód należy czymś zrekompensować, dlatego też zwiększa się gwałtownie liczba rodzin żyjących ze świadczeń z pomocy społecznej.

Mimo otrzymywania świadczeń kompensacyjnych z pomocy społecznej, skutki bezrobocia w sferze ekonomicznej i psychospołecznej są dla rodziny bardzo dotkliwe. Obniżenie poziomu życia, poczucie krzywdy, frustracja, a także izolacja społeczna, pogorszenie stanu zdrowia oraz wzrost konfliktów i zachowań patologicznych – to typowe problemy życia codziennego rodzin dotkniętych bezrobociem.

Szczególnym priorytetem realizowanym przez nasz Ośrodek jest wieloaspektowa pomoc dzieciom. Dziecku – jako najmłodszemu i najsłabszemu członkowi naszego społeczeństwa – należy się specjalna opieka i ochrona.

Na szczególną troskę zasługują dzieci opuszczone lub osierocone. Wychodząc naprzeciw tym potrzebom powołano do życia z dniem 1 kwietnia 2002 r. Dział Pomocy Dziecku i Rodzinie. Stworzono tym samym odpowiednie warunki organizacyjne pod istniejące rozwiązania prawne, które umożliwiają niezwłoczne wszczęcie postępowania dotyczącego ingerencji, gdy władza rodzicielska jest nienależycie wykonywana.

Od listopada 2001 roku w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej funkcjonuje świetlica socjoterapeutyczna. Środki na jej utworzenie w wysokości 20.000 zł pozyskano w wyniku konkursu ogłoszonego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Celem działalności tej placówki jest: stworzenie atmosfery domowego ogniska, dożywianie dzieci, pomoc edukacyjna, terapia psychologiczna i zagospodarowanie czasu wolnego oraz odtworzenie więzi między rodzicami a dziećmi, prowadzenie grup wsparcia, konsultacje i poradnictwo dla rodziców. Działalność świetlicy została zaakceptowana zarówno przez dzieci, jak i dorosłych i zaczyna przynosić pozytywne efekty środowiskowe. Obejmuje ona swoim zasięgiem 18 rodzin.

Znaczącą liczbę klientów Ośrodka Pomocy Społecznej stanowią rodziny, w których występuje dysfunkcja: niepełnosprawność. Problem ten dotyczy 35,5% ogółu korzystających ze świadczeń. Podejmowane działania w tych środowiskach oparte są na integracji jednostki, grupy społecznej czy rodziny z otoczeniem.

Wzmocnienie klientów niepełnosprawnych zarówno psychicznie, jak i fizycznie opiera się na wydobyciu potencjału sił, które tkwią w samym zainteresowanym. Skala i zakres pomocy na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin wymaga podejmowania konkretnych rozwiązań w ramach pracy szerokiego grona specjalistów, jak i zaangażowania społeczności lokalnej.

Uwzględniając potrzeby tej grupy osób w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej działają trzy placówki: Środowiskowy Dom Samopomocy, Miejski Dom Pomocy Społecznej „Złota Jesień” oraz Dom Dziennego Pobytu wraz z filią, które realizują ustawowe zadania działając zgodnie z celami, do których zostały powołane. Świadczą one usługi dla blisko 300 osób.

Ważnym elementem środowiskowej pracy socjalnej jest udzielanie profesjonalnego wsparcia osobom i rodzinom z określonymi problemami, w oparciu o diagnozę i indywidualny plan pomocy. Centrum tak szeroko rozumianej pracy socjalnej stanowią: rodziny niepełne, wielodzietne, niewydolne opiekuńczo i wychowawczo, rodziny alkoholików i narkomanów oraz rodziny, w których kumulują się powyższe zjawiska. W stosunku do tych rodzin pracownicy socjalni podejmują różnorakie działania, od pomocy finansowej po instytucjonalną i terapeutyczną. Dysfunkcyjna rodzina wymaga kompleksowych działań zwróconych zarówno na poszczególnych członków, jak i na nią, jako funkcjonalną całość.

W mieście naszym funkcjonuje 1.236 takich rodzin.

W naszym kraju ciągle nie ma jasno określonych kierunków polityki społecznej, pozostaje więc tworzenie ich na szczeblu lokalnym czy to w formie perspektywicznej, gminnej strategii polityki społecznej, czy też programów pomocy społecznej.

Inicjatorem wielu projektów i podejmowanych akcji jest nasz Ośrodek Pomocy Społecznej.

Opracował on i na bieżąco wdraża takie lokalne programy, jak:

- readaptacji społecznej i psycho-fizycznej osób starszych i niepełnosprawnych,
- program pomocy dziecku i rodzinie, budujący sieć lokalnego wsparcia i pracy środowiskowej,
- program oszczędnościowy, zmierzający do podnoszenia poziomu świadczonych usług, przy jednoczesnej minimalizacji kosztów utrzymania,
- coroczny program zabezpieczenia ciągłości świadczeń, którego znaczenie rośnie w związku z powtarzającym się niedofinansowaniem zadań ze środków centralnych.

Realizowane są również zadania wynikające z programów rządowych, takich jak:

- wyrównywanie szans startu szkolnego dzieci z rodzin najuboższych – wyprawka szkolna,
- rządowy program wspierania gmin w dożywianiu uczniów.

Od szeregu lat Ośrodek aktywnie uczestniczy w organizowanych konkursach, zdobywając tą drogą środki potrzebne na realizację wielu nowych zadań.

W ubiegłym roku pozyskano w ten sposób środki na utworzenie świetlicy socjoterapeutycznej.

W bieżącym roku natomiast – w wyniku ogłoszonego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej konkursu opracowano projekt dotyczący zorganizowania mieszkania chronionego dla osób zaburzonych psychicznie. Ośrodek nasz pozyskał dzięki temu środki w kwocie 50.000 zł.

Ta forma pomocy wzbogaci katalog usług dla osób zaburzonych psychicznie, pozbawionych opieki rodziny i pozwoli mieszkańcom na samodzielne funkcjonowanie przy odpowiednim wsparciu specjalistów ze Środowiskowego Domu Samopomocy.

Z inicjatywy Ośrodka Pomocy Społecznej w kwietniu 2002 r. powołano zespół ds. opracowania miejskiej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Jego zadaniem jest dokonanie szczegółowej analizy problemów społecznych z terenu miasta oraz określenie zakresu potrzeb społecznych do roku 2015.

Aktualnie trwają prace nad sporządzaniem diagnozy potrzeb uzupełnianej o graficzny obraz nasilenia zagrożeń czy dysfunkcji w poszczególnych dzielnicach miastach, w postaci map.

W okresie sprawozdawczym, niezależnie od świadczeń wynikających z ustawy o pomocy społecznej, Ośrodek realizował również zadania wynikające z ustawy o dodatkach mieszkaniowych i najmie lokali mieszkalnych. Z tej formy pomocy korzysta miesięcznie blisko 3.300 rodzin. Znowelizowana w styczniu br. ustawa z jednej strony powiększyła rzeszę świadczeniobiorców m.in. o lokatorów płacących tzw. czynsz wolny, z drugiej zaś, wprowadziła ograniczenia w wysokości przyznawanych dodatków. Pojawiła się również możliwość weryfikacji składanych przez wnioskodawców oświadczeń poprzez przeprowadzaną przez uprawnionych pracowników socjalnych kontrolę w drodze wywiadu środowiskowego.

Pomaganie to najbardziej ogólnie sformułowane zadanie pomocy społecznej. Jest to specyficzna forma relacji z innymi ludźmi, podstawy której wyznacza z jednej strony udzielanie, z drugiej – przyjmowanie pomocy. Istotą tej pomocy jest działanie w kierunku poprawy bytu człowieka znajdującego się w trudnej sytuacji i wyzwolenie jego aktywności w celu przezwyciężenia trudności życiowych. Jednak, należy wyraźnie stwierdzić, że sukcesu w tej dziedzinie nie osiągnie się bez zapewnienia dostatecznej ilości środków finansowych.

Różnorodność zadań, jakie seedowane zostały w ciągu ostatnich lat na samorządy lokalne oraz postępujące zubożenie społeczeństwa powodują, że spore środki finansowe, jakie przeznacza nasze miasto na pomoc społeczną okazują się niewystarczające przy rozdziale na tyle tytułów i potrzeb.

Środki te nie są przede wszystkim w stanie pokryć niedoboru finansowego z budżetu centralnego.

Od ponad trzech lat Ośrodek Pomocy Społecznej usilnie wnioskuje do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego o pełne zabezpieczenie środków na zadania zlecone przez administrację rządową. Dokonano dwukrotnej korekty planu na zasiłki obligatoryjne i należne składki na ubezpieczenia zdrowotne, jednakże środki te nie

pokryły w pełni należnych świadczeń. Niedobory zostały uzupełnione z zadań własnych gminy. Równocześnie podjęto szereg przedsięwzięć mających na celu złagodzenie skutków słabej kondycji finansowej na szczeblach państwa i gminy.

Od roku 2000 konsekwentnie realizowany jest w Ośrodku własny program oszczędnościowy, dzięki któremu zaoszczędzono tylko w roku 2001 kwotę 222.000 zł oraz pozyskano dodatkowe środki w wysokości 194.811 zł.

Odpowiednio prowadzona polityka kadrowa przyczyniła się do pozyskania dodatkowych pracowników bez konieczności angażowania środków gminnych. Od szeregu lat utrzymuje się wzajemna współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, Wojewódzkim Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Efektem jej jest zatrudnienie w roku 2001/2002 w Ośrodku pięciu poborowych odbywających zastępczą służbę wojskową, przygotowanie dwóch stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych, zatrudnienie dwóch osób w ramach robót publicznych oraz ośmiu stażystów.

Przekazywanie kolejnych zadań i uprawnień Ośrodkowi Pomocy Społecznej powoduje nieustanną konieczność dostosowywania istniejących struktur i procedur do nowej rzeczywistości. Nie należy przy tym zapominać, że nowe uprawnienia i kompetencje wynikające z nowych rozwiązań powodują także wzrost odpowiedzialności zatrudnionej kadry.

Informacja o działalności Ośrodka Pomocy Społecznej została przedstawiona szczegółowo w załączonym materiale analitycznym.